

प्रदेश लोक सेवा आयोग, कर्णाली प्रदेश

प्रदेश निजामती सेवाको कृषि सेवा, (कृषि प्रसार, बागबानी, बाली विकास, माटो विज्ञान, बाली संरक्षण र एगू. इको. एण्ड मार्केटिङ्ग समूह) र स्थानीय सेवाको कृषि सेवा, कृषि समूह, सहायक चौथो तह, नायब प्राविधिक सहायक वा सो सरह पदको खुला र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम र परीक्षा योजना पाठ्यक्रमको रूपरेखा: यस पाठ्यक्रम योजनालाई दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ।

परीक्षाको चरण	परीक्षाको किसिम	पूर्णाङ्क
प्रथम चरण	लिखित परीक्षा (Written Examination)	२००
अन्तिम चरण	कम्प्युटर सीप परीक्षण (Computer Skill Test)	१०
	अन्तर्वार्ता (Interview)	३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

१. प्रथम चरण: लिखित परीक्षा (Written Examination)

पूर्णाङ्क: २००

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्नसंख्याxअङ्क	समय
प्रथम	सामान्य ज्ञान र सार्वजनिक व्यवस्थापन (General awareness & Public management)	१००	४०	वस्तुगत (Objective)	बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQs)	२०x२=४०	४५ मिनेट
	सेवा सम्बन्धी ज्ञान (Service Based knowledge)					३०x२=६०	
द्वितीय	प्राविधिक विषय (Technical Subject)	१००	४०	विषयगत (Subjective)	छोटो उत्तर लामो उत्तर	१२x५=६० ४x१०=४०	२ घण्टा १५ मिनेट

२. अन्तिम चरण: कम्प्युटर सीप परीक्षण र अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क: ४०

पत्र/विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली
कम्प्युटर सीप परीक्षण (Computer Skill test)	१०	प्रयोगात्मक (Practical)
अन्तर्वार्ता (Interview)	३०	मौखिक (Oral)

द्रष्टव्य:

- यस पाठ्यक्रम योजनालाई प्रथम चरण र अन्तिम चरण गरी दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ।
- प्रश्नपत्रको भाषा नेपाली वा अङ्ग्रेजी वा नेपाली र अङ्ग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ।
- परीक्षाको भाषा नेपाली वा अङ्ग्रेजी अथवा नेपाली र अङ्ग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ।
- खुला र समावेशी समूहको एउटै प्रश्नपत्रबाट परीक्षा सञ्चालन हुनेछ।

५. प्रथम पत्र र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ। दुवैपत्रको परीक्षा एकैदिनमा वा छुट्टाछुट्टै दिनमा लिन सकिनेछ।
६. वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नहरूको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ। तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन।
७. बहुवैकल्पिक प्रश्नहरू हुने परीक्षामा मोबाईल फोन, स्मार्ट वाच, क्याल्कुलेटर जस्ता सामग्रीहरू प्रयोग गर्न पाइने छैन।
८. विषयगत प्रश्नहरूको हकमा तोकिएको अङ्कमा एउटा लामो प्रश्न वा एउटै प्रश्नका दुई वा दुई भन्दा बढी भाग (Two or more parts of a single question) वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरू (Short notes) सोध्न सकिनेछ।
९. परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या, अङ्क र अङ्कभार यथासम्भव सम्बन्धित पत्र/विषयमा दिईए अनुसार हुनेछ।
१०. विषयगत प्रश्न हुने पत्र/विषयका प्रत्येक भाग/खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन्। परीक्षार्थीले प्रत्येक भाग/खण्डका प्रश्नहरूको उत्तर सोही भाग/खण्डको उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ।
११. यस पाठ्यक्रम अनुसारका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगावै संशोधन भई कायम रहेका विषयवस्तुलाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ।
१२. प्रथम चरणको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र अन्तिम चरणको कम्प्युटर सीप परीक्षण र अन्तर्वार्तामा सम्मिलित गराइनेछ।
१३. प्रथम चरणको लिखित परीक्षाको प्राप्ताङ्क, कम्प्युटर सीप परीक्षण र अन्तर्वार्ताको प्राप्ताङ्कको आधारमा अन्तिम परीक्षाफल प्रकाशित गरिनेछ।
१४. यस भन्दा अगाडि लागु गरिएको माथि उल्लेखित सेवा, समूहको पाठ्यक्रम खारेज गरिएको छ।
१५. पाठ्यक्रम लागु हुने मिति: २०८१।१२।२६

प्रदेश लोक सेवा आयोग, कर्णाली प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवाको कृषि सेवा, (कृषि प्रसार, बागबानी, बाली विकास, माटो विज्ञान, बाली संरक्षण र एगू. इको. एण्ड मार्केटिङ्ग समूह) र स्थानीय सेवाको कृषि सेवा, कृषि समूह, सहायक चौथो तह, नायब प्राविधिक सहायक वा सो सरह पदको खुला र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम
प्रथम पत्र (Paper I): सामान्य ज्ञान र सार्वजनिक व्यवस्थापन तथा सेवा सम्बन्धी ज्ञान

भाग (Part I):

सामान्यज्ञान र सार्वजनिक व्यवस्थापन
(General awareness & Public management)

खण्ड (Section -A)

(१०प्रश्न×२अङ्क=२०अङ्क)

१. सामान्य ज्ञान (General Awareness)

- १.१. नेपालको भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक स्रोत र साधनहरू
- १.२. कर्णाली प्रदेशको ऐतिहासिक, सांस्कृतिक र सामाजिक अवस्था सम्बन्धी जानकारी
- १.३. कर्णाली प्रदेशको आर्थिक अवस्था र चालु आवधिक योजना सम्बन्धी जानकारी
- १.४. मानव जीवनमा प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने विज्ञान र प्रविधिका महत्त्वपूर्ण उपलब्धिहरू
- १.५. दिगो विकास, वातावरण प्रदूषण, जलवायु परिवर्तन र जनसङ्ख्या व्यवस्थापन
- १.६. नेपालको संविधान (भाग १ देखि भाग ५ सम्म र अनुसूचीहरू)
- १.७. संयुक्त राष्ट्र संघ, सार्क, बिमस्टेक सम्बन्धी जानकारी
- १.८. राष्ट्रिय महत्त्वका समसामयिक गतिविधिहरू

खण्ड (Section-B)

(१०प्रश्न×२अङ्क= २०अङ्क)

२. सार्वजनिक व्यवस्थापन (Public management)

२.१. कार्यालय व्यवस्थापन

- २.१.१ कार्यालय: परिचय, महत्त्व कार्य र प्रकार
- २.१.२ सहायक कर्मचारीका कार्य र गुणहरू
- २.१.३ कार्यालय स्रोत साधन: परिचय र प्रकार
- २.१.४ कार्यालयमा सञ्चारको महत्त्व, किसिम र साधन
- २.१.५ कार्यालय कार्यविधि: पत्र व्यवहार, दर्ता र चलानी, फाइलिङ, परिपत्र, तोक आदेश, टिप्पणी लेखन
- २.१.६ अभिलेख व्यवस्थापन

२.२. प्रदेश निजामती सेवा ऐन र स्थानीय सेवा ऐनमा भएका व्यवस्थाहरू

- २.२.१ निजामती सेवाको गठन, संगठन संरचना, पदपूर्ति गर्ने तरिका र प्रक्रियाहरू
- २.२.२ कर्मचारीको नियुक्ति, सरुवा, बढुवा, बिदा, विभागीय सजाय र अवकाश
- २.२.३ कर्मचारीले पालना गर्नुपर्ने आचरण, नैतिक दायित्व र कर्तव्यहरू

२.३. सार्वजनिक सेवा प्रवाहको अर्थ, सेवा प्रवाह गर्ने निकाय, तरिका र माध्यमहरू

२.४. मानव अधिकार, सुशासन र सूचनाको हक सम्बन्धी सामान्य जानकारी

२.५. सार्वजनिक वडापत्र

भाग (Part II):

सेवा सम्बन्धी ज्ञान (Service Based Knowledge) (३० प्रश्न×२अङ्क= ६०अङ्क)

१. कृषि तथा कानून सम्बन्धी सामान्य जानकारी

- १.१. नेपालको संविधानमा कृषि तथा भूमि सुधार सम्बन्धी नीति र अनुसूचीहरू
- १.२. राष्ट्रिय कृषि नीति, २०६१ का उद्देश्यहरू
- १.३. नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्का प्रमुख कार्यहरू
- १.४. जीवनाशक विषादी व्यवस्थापन ऐन, २०७६ मा इजाजत पत्र सम्बन्धी व्यवस्था, जीवनाशक विषादीको प्रयोग र व्यवस्थापन
- १.५. बीउ बिजन नियमावली, २०८१ को परिच्छेद ६ सम्बन्धी व्यवस्था
- १.६. कर्णाली प्रदेशको चालु आवधिक योजनामा कृषि क्षेत्रको लक्ष्य, उद्देश्य र प्राथमिकता
- १.७. कर्णाली प्रदेशमा कृषि जैविक विविधता र यसको महत्त्व
- १.८. कर्णाली प्रदेशमा कृषि क्षेत्र (तरकारी, फलफूल, मसलाबाली र अन्नबाली) का सम्भावना र प्रमुख समस्याहरू
- १.९. कृषि वस्तुहरूको उत्पादनोपरान्त (Post-harvest) हुने क्षति र क्षति कम गर्ने उपायहरू
- १.१०. प्राङ्गारिक कृषि उत्पादनका सिद्धान्तहरू
- १.११. कृषि तथ्याङ्क
 - १.११.१. प्राथमिक तथ्यांक (Primary Data) र सहायक तथ्यांक (Secondary Data)
 - १.११.२. तथ्यांक संकलन गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू
 - १.११.३. ऋप कटिङ्ग र यसको महत्त्व
- १.१२. कृषि क्षेत्रमा अनुगमन, मूल्यांकन, रिपोर्टिग र यसको महत्त्व
- १.१३. बाली बीमा सम्बन्धी व्यवस्था
- १.१४. बीउ उत्पादन
 - १.१४.१. बीउको परिभाषा वर्गीकरण र बीउ उत्पादनका सिद्धान्तहरू
 - १.१४.२. बीउको प्रमाणीकरण र यथार्थ संकेतपत्र पद्धति अनुसार बीउको पुस्ताहरूको नाम एवम् पुस्ता जनाउने ट्यागको रङ्ग
 - १.१४.३. तरकारी बीउ उत्पादन प्रविधि: काउली, मूला, गोलभेंडा
 - १.१४.४. विउ आलु उत्पादन प्रविधि
 - १.१४.५. गुणस्तरीय बीउ उत्पादन र उत्पादनोपरान्त गुणस्तर कायम राख्न अपनाउनुपर्ने विधिहरू
 - १.१४.६. खाद्यान्न धान, गहुँ र मकैको बीउ उत्पादन प्रविधि

२. बागवानी

- २.१. बागवानी (हर्टिकल्चर) को परिभाषा र यसका शाखाहरू
- २.२. कर्णाली प्रदेशमा बागवानी विकासको आवश्यकता र सम्भावना

- २.३. फलफूल र तरकारी बालीहरूको वर्गीकरण
- २.४. कर्णाली प्रदेशको जलवायु क्षेत्र (Climatic zones) र विभिन्न क्षेत्रमा गरिने फलफूल खेती
- २.५. बगैँचा स्थापना: जग्गाको तयारी, बगैँचाको रेखाङ्कन, खाडल खन्ने, विरुवा लगाउने दूरी र बारबन्देज
- २.६. तरकारी तथा मसला बालीको उत्पादन प्रविधि:

- २.६.१. आलु (Potato)
- २.६.२. काउली समूह (Cole crops)
- २.६.३. फल समूह (Fruit Vegetables)
- २.६.४. गानो बाली समूह (Bulb crops)
- २.६.५. फर्सी समूह (Cucurbits)
- २.६.६. अदुवा (Zinger) र बेसार (Turmeric)
- २.६.७. अलैंची (Cardamom)

- २.७. तरकारी तथा फलफूल बालीको नर्सरी स्थापना र व्यवस्थापन
- २.८. फलफूलमा कलमी तथा वानस्पतिक प्रसारण विधिहरू
- २.९. बगैँचाको प्रबन्ध: माटोको प्रबन्ध, प्राङ्गारिक तथा रासायनिक मलको प्रयोग विधिहरू, सिंचाइ र निकास, अन्तरबाली, मल्लिङ्ग (छापो)
- २.१०. फलफूल बोटको तालिम र काँटछाँट (Training and pruning) को महत्त्व र तरिकाहरू
- २.११. फलफूल खेती प्रविधि र प्रमुख जातहरू: केरा, लिचि, अम्बा, आँप, सुन्तला जात (Citrus), किवी, स्याउ र ओखर (Walnut)
- २.१२. मौसमी तथा बेमौसमी तरकारीका जातहरू र उत्पादन प्रविधि (काउली, टमाटर, बन्दा, प्याज र काँक्रो)

३. कृषि प्रसार

- ३.१. कृषि प्रसार: परिचय र महत्त्व
- ३.२. असल कृषि प्रसार कार्यकर्तामा हुनुपर्ने गुणहरू
- ३.३. कृषि प्रसार तरिकाहरू (उत्पादन प्रदर्शन, नतिजा प्रदर्शन, तरिका प्रदर्शन, कृषक दिवस, कृषि मेला)
- ३.४. कृषक समूहको परिचय तथा महत्त्व, अगुवा कृषक एवं प्रविधि प्रसारमा अगुवा कृषकको भूमिका
- ३.५. नवप्रवर्द्धन र प्रविधि अवलम्बनका चरणहरू
- ३.६. कृषि प्रसारमा श्रव्यदृश्य र सूचना प्रविधिको प्रयोग
- ३.७. कृषक पाठशाला र यसको सञ्चालन पद्धति

४. बाली विज्ञान

- ४.१. बाली विज्ञानको परिभाषा र नेपालमा बाली विकासको महत्त्व
- ४.२. धान, मकै, गहुँ, मुसुरो, कोदो, चिनो, कागुनो बालीहरूको खेती प्रविधि
- ४.३. नेपालको विभिन्न क्षेत्र र हावापानीका लागि सिफारिस गरिएका धान, मकै, गहुँ, मुसुरो, कोदो, चना र तोरी बालीका जात र तिनीहरूको पाक्ने अवधि, सरदर उत्पादन क्षमता, सिफारिस क्षेत्र र मुख्य विशेषताहरू

५. बाली संरक्षण

- ५.१. नेपालका प्रमुख खाद्यान्न (धान, मकै र गहुँ), तरकारी (काउली, टमाटर, आलु, काँक्रा, फर्सी) एवं फलफूल (स्याउ, सुन्तला, आँप), मसला बाली (अदुवा, बेसार र खुर्सानी) बालीका प्रमुख रोग र कीरा पहिचान, लक्षण, नोक्सानी एवं रोकथाम विधि
- ५.२. प्राङ्गारिक कृषक पाठशालाबाट शत्रुजीव व्यवस्थापन: परिचय, सिद्धान्त र महत्त्व, कृषक पाठशाला तरिका र भूमिका
- ५.३. मौरीपालन प्रविधि: नेपालमा पाइने जातहरू, आहारा व्यवस्थापन र आधुनिक घर व्यवस्थापन, रोग व्यवस्थापन (छाउरामा लाग्ने रोगहरू), सुलसुलेको पहिचान तथा व्यवस्थापन
- ५.४. कन्ये तथा गोत्रे च्याउ खेती प्रविधि र च्याउमा देखिने समस्याहरूको व्यवस्थापन
- ५.५. रोग कीरा व्यवस्थापनमा Plant quarantine (आन्तरिक तथा बाह्य) को भूमिका
- ५.६. नेपालमा प्रतिबन्ध गरिएका विषादीहरू, विषादीको घातक मात्रा, पर्खनु पर्ने समय, विषादीको सुरक्षित प्रयोग

६. कृषि अर्थशास्त्र

- ६.१. माग र आपूर्तिको नियम तथा कृषि उपजको मूल्य निर्धारण
- ६.२. कृषि बजारको परिचय र वर्गीकरण (संकलन केन्द्र, हाट बजार, थोक बजार, खुद्रा बजार)
- ६.३. कृषि उपजको बजारीकरणमा सहकारी क्षेत्रको भूमिका
- ६.४. फार्मगेट, थोक तथा खुद्रा मूल्यको अवधारणा
- ६.५. उत्पादन लागत र बिक्रि मूल्य निर्धारण विधि
- ६.६. कृषि बजार कार्यहरू, कृषि बजार सूचना र महत्त्व

७. माटो व्यवस्थापन

- ७.१. माटोका गुणहरू
 - ७.१.१. भौतिक गुण: माटोको बनावट र बनेोट (Soil Structure and texture)
 - ७.१.२. रासायनिक गुण: माटोको पि.एच., माटोको भौतिक अवस्था सुधारमा प्राङ्गारिक पदार्थको महत्त्व
 - ७.१.३. माटोको जैविक गुण सुधार गर्ने उपायहरू
 - ७.१.४. अम्लीय र क्षारीय माटोको सुधार
- ७.२. बिरुवालाई आवश्यक खाद्य तत्वहरूको काम र यिनको कमी हुँदा देखिने लक्षण र व्यवस्थापनका उपायहरू
 - ७.२.१. मुख्य तत्वहरू: नाइट्रोजन, फस्फोरस र पोट्यास
 - ७.२.२. सहायक तत्वहरू: क्याल्सियम, म्याग्नेसियम र गन्धक
- ७.३. सूक्ष्म तत्वहरू: फलाम, तामा, जस्ता, म्याग्नेज, मोलिब्डेनम, सुहाग (बोरोन)
- ७.४. मल र मलखाद
 - ७.४.१. प्राङ्गारिक मलहरू (कम्पोस्ट मल, गोठेमल, सूक्ष्म जैविक मल, हरियो मल)
 - ७.४.२. रासायनिक मलहरू (नाइट्रोजनयुक्त, फस्फोरसयुक्त, पोट्यासयुक्त, सूक्ष्मतत्वयुक्त)
 - ७.४.३. मलको मात्रा निकाल्ने तरिका

७.४.४. मल प्रयोग गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

७.५. माटो जाँच सेवा: माटोको नमूना लिने तरिका

७.६. माटोको उर्वराशक्ति बढाउने तरिकाहरू

प्रथम पत्रको प्रश्नसंख्या तालिका

प्रथम पत्रबाट यथासम्भव निम्नानुसार प्रश्नहरू सोधिनेछ।

भाग	खण्ड	विषयबस्तु	परीक्षा प्रणाली	अङ्कभार	प्रश्नसंख्या×अङ्क
I	A	सामान्यज्ञान	बस्तुगत बहुवैकल्पिक प्रश्न	२०	१०प्रश्न×२अङ्क =२०अङ्क
	B	सार्वजनिक व्यवस्थापन		२०	१०प्रश्न×२अङ्क =२०अङ्क
II		सेवा सम्बन्धी ज्ञान		६०	३०प्रश्न×२अङ्क =६०अङ्क

प्रथम पत्रको भाग (Part II) सेवा सम्बन्धी ज्ञान विषयका एकाईबाट यथासम्भव निम्नानुसार प्रश्नहरू सोधिनेछ।

एकाई	१	२	३	४	५	६	७
बस्तुगत प्रश्न	६	४	४	४	४	४	४

प्रदेश लोक सेवा आयोग, कर्णाली प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवाको कृषि सेवा, (कृषि प्रसार, बागबानी, बाली विकास, माटो विज्ञान, बाली संरक्षण र एगू. इको. एण्ड मार्केटिङ्ग समूह) र स्थानीय सेवाको कृषि सेवा, कृषि समूह, सहायकस्तर चौथो तह, नायव प्राविधिक सहायक वा सो सरह पदको खुला र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र (Paper II): प्राविधिक विषय

(खण्ड -क)

२० अंक

१. कृषि तथा कानून सम्बन्धी सामान्य जानकारी

- १.१. नेपालको संविधानमा कृषि तथा भूमि सुधार सम्बन्धी नीति र अनुसूचीहरू
- १.२. राष्ट्रिय कृषि नीति, २०६१ का उद्देश्यहरू
- १.३. नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्का प्रमुख कार्यहरू
- १.४. जीवनाशक विषादी व्यवस्थापन ऐन, २०७६ मा इजाजत पत्र सम्बन्धी व्यवस्था, जीवनाशक विषादीको प्रयोग र व्यवस्थापन
- १.५. बीउ बिजन नियमावली, २०८१ को परिच्छेद ६ सम्बन्धी व्यवस्था
- १.६. कर्णाली प्रदेशको चालु आवधिक योजनामा कृषि क्षेत्रको लक्ष्य, उद्देश्य र प्राथमिकता
- १.७. कर्णाली प्रदेशमा कृषि जैविक विविधता र यसको महत्त्व
- १.८. कर्णाली प्रदेशमा कृषि क्षेत्र (तरकारी, फलफूल, मसलाबाली र अन्नबाली) का सम्भावना र प्रमुख समस्याहरू
- १.९. कृषि वस्तुहरूको उत्पादनोपरान्त (Post-harvest) हुने क्षति र क्षति कम गर्ने उपायहरू
- १.१०. प्राङ्गारिक कृषि उत्पादनका सिद्धान्तहरू
- १.११. कृषि तथ्याङ्क
 - १.११.१. प्राथमिक तथ्यांक (Primary Data) र सहायक तथ्यांक (Secondary Data)
 - १.११.२. तथ्यांक संकलन गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू
 - १.११.३. ऋप कटिङ्ग र यसको महत्त्व
- १.१२. कृषि क्षेत्रमा अनुगमन, मूल्यांकन, रिपोर्टिङ र यसको महत्त्व
- १.१३. बाली बीमा सम्बन्धी व्यवस्था
- १.१४. बीउ उत्पादन
 - १.१४.१. बीउको परिभाषा वर्गीकरण र बीउ उत्पादनका सिद्धान्तहरू
 - १.१४.२. बीउको प्रमाणीकरण र यथार्थ संकेतपत्र पद्धति अनुसार बीउको पुस्ताहरूको नाम एवम् पुस्ता जनाउने ट्यागको रङ्ग
 - १.१४.३. तरकारी बीउ उत्पादन प्रविधि: काउली, मूला, गोलभेंडा
 - १.१४.४. विउ आलु उत्पादन प्रविधि
 - १.१४.५. गुणस्तरीय बीउ उत्पादन र उत्पादनोपरान्त गुणस्तर कायम राख्न अपनाउनुपर्ने विधिहरू
 - १.१४.६. खाद्यान्न धान, गहुँ र मकैको बीउ उत्पादन प्रविधि

२. बागवानी

- २.१. बागवानी (हर्टिकल्चर) को परिभाषा र यसका शाखाहरू
- २.२. कर्णाली प्रदेशमा बागवानी विकासको आवश्यकता र सम्भावना
- २.३. फलफूल र तरकारी बालीहरूको वर्गीकरण
- २.४. कर्णाली प्रदेशको जलवायु क्षेत्र (Climatic zones) र विभिन्न क्षेत्रमा गरिने फलफूल खेती
- २.५. बगैँचा स्थापना: जग्गाको तयारी, बगैँचाको रेखाङ्कन, खाडल खन्ने, विरुवा लगाउने दूरी र बारबन्देज
- २.६. तरकारी तथा मसला बालीको उत्पादन प्रविधि:
 - २.६.१. आलु (Potato)
 - २.६.२. काउली समूह (Cole crops)
 - २.६.३. फल समूह (Fruit Vegetables)
 - २.६.४. गानो बाली समूह (Bulb crops)
 - २.६.५. फर्सी समूह (Cucurbits)
 - २.६.६. अदुवा (Zinger) र बेसार (Turmeric)
 - २.६.७. अलैंची (Cardamom)
- २.७. तरकारी तथा फलफूल बालीको नर्सरी स्थापना र व्यवस्थापन
- २.८. फलफूलमा कलमी तथा वानस्पतिक प्रसारण विधिहरू
- २.९. बगैँचाको प्रबन्ध: माटोको प्रबन्ध, प्राङ्गारिक तथा रासायनिक मलको प्रयोग विधिहरू, सिँचाई र निकास, अन्तरबाली, मल्लिङ्ग (छापो)
- २.१०. फलफूल बोटको तालिम र काँटछाँट (Training and pruning) को महत्त्व र तरिकाहरू
- २.११. फलफूल खेती प्रविधि र प्रमुख जातहरू: केरा, लिचि, अम्बा, आँप, सुन्तला जात (Citrus), किवी, स्याउ र ओखर (Walnut)
- २.१२. मौसमी तथा बेमौसमी तरकारीका जातहरू र उत्पादन प्रविधि (काउली, टमाटर, बन्दा, प्याज र काँक्रो)

३. कृषि प्रसार

- ३.१. कृषि प्रसार: परिचय र महत्त्व
- ३.२. असल कृषि प्रसार कार्यकर्तामा हुनुपर्ने गुणहरू
- ३.३. कृषि प्रसार तरिकाहरू (उत्पादन प्रदर्शन, नतिजा प्रदर्शन, तरिका प्रदर्शन, कृषक दिवस, कृषि मेला)
- ३.४. कृषक समूहको परिचय तथा महत्त्व, अगुवा कृषक एवं प्रविधि प्रसारमा अगुवा कृषकको भूमिका
- ३.५. नवप्रवर्द्धन र प्रविधि अवलम्बनका चरणहरू
- ३.६. कृषि प्रसारमा श्रव्यदृश्य र सूचना प्रविधिको प्रयोग
- ३.७. कृषक पाठशाला र यसको सञ्चालन पद्धति

४. बाली विज्ञान

- ४.१. बाली विज्ञानको परिभाषा र नेपालमा बाली विकासको महत्त्व

- ४.२. धान, मकै, गहुँ, मुसुरो, कोदो, चिनो, कागुनो बालीहरूको खेती प्रविधि
- ४.३. नेपालको विभिन्न क्षेत्र र हावापानीका लागि सिफारिस गरिएका धान, मकै, गहुँ, मुसुरो, कोदो, चना र तोरी बालीका जात र तिनीहरूको पाक्ने अवधि, सरदर उत्पादन क्षमता, सिफारिस क्षेत्र र मुख्य विशेषताहरू

(खण्ड -ग)

४० अंक

५. बाली संरक्षण

- ५.१. नेपालका प्रमुख खाद्यान्न (धान, मकै र गहुँ), तरकारी (काउली, टमाटर, आलु, काँक्रा, फर्सी) एवं फलफूल (स्याउ, सुन्तला, आँप), मसला बाली (अदुवा, बेसार र खुर्सानी) बालीका प्रमुख रोग र कीरा पहिचान, लक्षण, नोक्सानी एवं रोकथाम विधि
- ५.२. प्राङ्गारिक कृषक पाठशालाबाट शत्रुजीव व्यवस्थापन: परिचय, सिद्धान्त र महत्त्व, कृषक पाठशाला तरिका र भूमिका
- ५.३. मौरीपालन प्रविधि: नेपालमा पाइने जातहरू, आहारा व्यवस्थापन र आधुनिक घर व्यवस्थापन, रोग व्यवस्थापन (छाउरामा लाग्ने रोगहरू), सुलसुलेको पहिचान तथा व्यवस्थापन
- ५.४. कन्ये तथा गोत्रे च्याउ खेती प्रविधि र च्याउमा देखिने समस्याहरूको व्यवस्थापन
- ५.५. रोग कीरा व्यवस्थापनमा Plant quarantine (आन्तरिक तथा बाह्य) को भूमिका
- ५.६. नेपालमा प्रतिबन्ध गरिएका विषादीहरू, विषादीको घातक मात्रा, पर्खनु पर्ने समय, विषादीको सुरक्षित प्रयोग

६. कृषि अर्थशास्त्र

- ६.१. माग र आपूर्तिको नियम तथा कृषि उपजको मूल्य निर्धारण
- ६.२. कृषि बजारको परिचय र वर्गीकरण (संकलन केन्द्र, हाट बजार, थोक बजार, खुद्रा बजार)
- ६.३. कृषि उपजको बजारीकरणमा सहकारी क्षेत्रको भूमिका
- ६.४. फार्मगेट, थोक तथा खुद्रा मूल्यको अवधारणा
- ६.५. उत्पादन लागत र बिक्रि मूल्य निर्धारण विधि
- ६.६. कृषि बजार कार्यहरू, कृषि बजार सूचना र महत्त्व

७. माटो व्यवस्थापन

- ७.१. माटोका गुणहरू
- ७.१.१. भौतिक गुण: माटोको बनावट र बनेट (Soil Structure and texture)
- ७.१.२. रासायनिक गुण: माटोको पि.एच., माटोको भौतिक अवस्था सुधारमा प्राङ्गारिक पदार्थको महत्त्व
- ७.१.३. माटोको जैविक गुण सुधार गर्ने उपायहरू
- ७.१.४. अम्लीय र क्षारीय माटोको सुधार
- ७.२. बिरुवालाई आवश्यक खाद्य तत्वहरूको काम र यिनको कमी हुँदा देखिने लक्षण र व्यवस्थापनका उपायहरू
- ७.२.१. मुख्य तत्वहरू: नाईट्रोजन, फस्फोरस र पोटास
- ७.२.२. सहायक तत्वहरू: क्याल्सियम, म्याग्नेसियम र गन्धक

७.३. सूक्ष्म तत्त्वहरू: फलाम, तामा, जस्ता, म्याग्नेज, मोलिब्डेनम, सुहाग (बोरोन)

७.४. मल र मलखाद

७.४.१. प्रांगारिक मलहरू (कम्पोस्ट मल, गोठेमल, सूक्ष्म जैविक मल, हरियो मल)

७.४.२. रासायनिक मलहरू (नाइट्रोजनयुक्त, फस्फोरसयुक्त, पोटासयुक्त, सूक्ष्मतत्त्वयुक्त)

७.४.३. मलको मात्रा निकाल्ने तरिका

७.४.४. मल प्रयोग गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

७.५. माटो जाँच सेवा: माटोको नमूना लिने तरिका

७.६. माटोको उर्वराशक्ति बढाउने तरिकाहरू

द्वितीय पत्रको प्रश्नसंख्या तालिका

द्वितीय पत्रबाट यथासम्भव निम्नानुसार विषयगत प्रश्नहरू सोधिनेछ।

खण्ड	क	ख			ग		
एकाई	१	२	३	४	५	६	७
छोटो प्रश्न	२	१	१	२	२	२	२
लामो प्रश्न	१	१	१		१		

२. अन्तिम चरण: कम्प्युटर सीप परीक्षण

विषय: कम्प्युटर सीप परीक्षण (Computer Skill Test)

विषय	पूर्णाङ्क	विषयवस्तु शीर्षक	अङ्क	समय
कम्प्युटर सीप परीक्षण (Computer Skill Test)	१०	Nepali Typing	२.५ अङ्क	५ मिनेट
		English Typing	२.५ अङ्क	५ मिनेट
		Word processing/Ms Word	२.५ अङ्क	१० मिनेट
		Electronic Spreadsheet	२.५ अङ्क	
जम्मा			१० अङ्क	२० मिनेट

Contents

- MS Word (0.5×3=1.5 Marks and 1×1=1 Mark)
 - Creating, saving and opening documents
 - Typing in Nepali and English
 - Text formatting (Font, Size, Color, Underline, Italic, Bold, etc.) and paragraph formatting (alignment, indentation, spacing)
 - Inserting Header, Footer, Page Number, Table, Pictures, Shapes, Hyperlink, Bookmark, Text Box, Symbol and Equation.
 - Page Layout (margin, page size, orientation, Watermark, Page Borders, Columns) previewing and printing of documents
- Electronic Spreadsheet (0.5×3=1.5 Marks and 1×1=1 Mark)
 - Text formatting (Font, Size, Color, Underline, Italic, Bold, etc.)
 - Page setting (margin, page size, orientation) previewing and printing of documents
 - Formatting the data
 - Using Basic Functions (SUM, MAX, MIN, AVERAGE)
 - Using charts

अंग्रेजी र नेपाली Typing Skill Test को लागि निर्देशन

- नेपाली Typing Skill Test को लागि १५० शब्दको एउटा Text दिइनेछ र देहाय अनुसार अङ्क प्रदान गरिनेछ।

शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट (Correct Words/Minute)	पाउने अङ्क
३ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	० अङ्क
३ वा सो भन्दा बढी र ६ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	०.२५ अङ्क
६ वा सो भन्दा बढी र ९ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	०.५० अङ्क
९ वा सो भन्दा बढी र १२ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	०.७५ अङ्क
१२ वा सो भन्दा बढी र १५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.०० अङ्क
१५ वा सो भन्दा बढी र १८ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.२५ अङ्क
१८ वा सो भन्दा बढी र २१ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.५० अङ्क
२१ वा सो भन्दा बढी र २४ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.७५ अङ्क
२४ वा सो भन्दा बढी र २७ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	२.०० अङ्क
२७ वा सो भन्दा बढी र ३० भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	२.२५ अङ्क
३० वा सो भन्दा बढी शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	२.५० अङ्क

२. English Typing Skill Test को लागि २०० शब्दको एउटा Text दिइनेछ र देहायअनुसार अङ्क प्रदान गरिनेछ।

शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट (Correct Words/Minute)	पाउने अङ्क
६ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	० अङ्क
६ वा सो भन्दा बढी र ९ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	०.२५ अङ्क
९ वा सो भन्दा बढी र १२ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	०.५० अङ्क
१२ वा सो भन्दा बढी र १५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	०.७५ अङ्क
१५ वा सो भन्दा बढी र १८ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.०० अङ्क
१८ वा सो भन्दा बढी र २१ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.२५ अङ्क
२१ वा सो भन्दा बढी र २४ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.५० अङ्क
२४ वा सो भन्दा बढी र २७ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.७५ अङ्क
२७ वा सो भन्दा बढी र ३० भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	२.०० अङ्क
३० वा सो भन्दा बढी र ३३ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	२.२५ अङ्क
३३ वा सो भन्दा बढी शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	२.५० अङ्क

३. नेपालीमा दिइएको Text लाई अनिवार्य रूपमा युनिकोड (रोमानाइज्ड वा ट्रेडिसनल) मा टाइप गर्नुपर्नेछ।
४. अंग्रेजी र नेपाली Typing मा दिइएको Text लाई आधार मानि टाइप गरेको Text सँग भिडाई परीक्षण गरिनेछ। दिइएको अंग्रेजी वा नेपाली Text मा उल्लेखित स्थान बमोजिम परीक्षार्थीहरूले आफ्नो Text मा Punctuation टाइप नगरेको पाइएमा त्यसको शब्दमा गणना गरिने छैन। तत्पश्चात, निम्न Formula प्रयोग गरी शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट (correct words/minute) निकालिनेछ।

$$\text{Formula: शुद्ध शब्द प्रति मिनेट (correct words/minute)} = \frac{(\text{Total words typed} - \text{Wrong words})}{5}$$

समाप्त